

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 2

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-404-2 (tom 2)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Magdalena Nawrot, Marta Ostrowska, Nikolett Siklosi , Wpływ integracji w ramach strefy euro na konkurencyjność gospodarki narodowej w ujęciu międzynarodowym w kontekście kryzysu	11
Michał Nowicki , Konkurencyjność Unii Europejskiej a kryzys zadłużeniowy strefy euro	22
Alina Nychyk , Problem rozszerzenia Unii Europejskiej na przykładzie Ukrainy	32
Anna Odrobina , Alianse technologiczne w międzynarodowej współpracy badawczo-rozwojowej	41
Paweł Pasierbiak , Ekonomiczne efekty utworzenia strefy wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową	52
Sławomir Pastuszka , Wpływ kryzysu gospodarczego na rozwój nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej	63
Karolina Pawlak, Katarzyna Kita , Stan i perspektywy rozwoju handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi UE i NAFTA	75
Bożena Pera , Wymiana handlowa towarami zaawansowanymi technologicznie w krajach Unii Europejskiej w okresie dekonjunkury gospodarczej (2007-2012)	87
Agnieszka Piasecka-Głuszak , Korzyści z wdrożenia <i>lean management</i> w polskich przedsiębiorstwach w dobie kryzysu – wyniki badań ankietowych.....	99
Waldemar Pierzchlewski , Koncepcje zarządzania formą walki z kryzysem w przedsiębiorstwie	112
Eugeniusz M. Pluciński , Idea wielu prędkości integracji europejskiej – mit czy konieczność? Wybrane aspekty w kontekście zarządzania kryzysem w Eurolandzie	118
Katarzyna Puchalska , Innowacyjność regionu a nakłady na działalność innowacyjną podmiotów z kapitałem zagranicznym.....	131
Lukasz Puślecki , Strategiczne aliane technologiczne w sektorze biofarmaceutycznym – aliane otwartych innowacji	141
Zdzisław W. Puślecki , O niestabilności cen żywności na współczesnym rynku globalnym	150
Magdalena Rudnicka , Globalne tendencje w handlu usługami	162
Piotr Rybicki , Integracja lokalnych rynków gospodarczych w odniesieniu do instytucji klastra gospodarczego	172
Jan Rymarczyk , Internacjonalizacja i globalizacja giełd papierów wartościowych.....	181

Jerzy Rymarczyk , Antykryzysowe działania Europejskiego Banku Centralnego.....	201
Paweł Sekuła , Analiza determinant bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Europie.....	211
Anna Skoczylas , Zewnętrzne determinanty innowacji w Polsce	221
Joanna Skrzypczyńska , Przyczyny braku kompromisu w Rundzie Rozwoju WTO	229
Przemysław Skulski , Wykorzystanie reklamy na międzynarodowym rynku uzbrojenia	237
Tadeusz Sporek , Znaczenie Indii i Chin w globalnej gospodarce.....	252
Ewelina Stachurska-Rak , Argentyński kryzys gospodarczy – scheda peronizmu	260
Michał Staszaków , Parki naukowo-technologiczne - miejsce wsparcia innowacyjnego biznesu.....	269
Beata Stępień , Zarządzanie wartością dla klienta w przedsiębiorstwach polskich i międzynarodowych – teoria a wyniki badań empirycznych	278
Agnieszka Szańca , Rola międzynarodowego zarządzania zasobami ludzkimi w projektach wielokulturowych	289
Barbara Szymoniuk , Procesy integracyjne przedsiębiorstw w klastrach w warunkach spowolnienia gospodarczego.....	299
Alina Szypulewska-Porczyńska , Delegowanie pracowników w UE: zasady i analiza empiryczna	308
Paweł Śliwiński , Struktura rachunku finansowego w bilansie płatniczym a zaburzenia na rynku walutowym w Polsce w okresie 2000-2012	319
Bogdan Ślusarz, Aleksandra Mitela-Grzybek , Polityka regionalna Unii Europejskiej i jej wpływ na kształtowanie zrównoważonego rozwoju regionu lubuskiego.....	329
Jowita Świerczyńska, Klemens Budzowski , Instytucja upoważnionego przedsiębiorcy w Unii Europejskiej.....	340
Maciej Walkowski , Dylematy Polski związane z potencjalnym uczestnictwem w europejskim projekcie unii bankowej	351
Zbigniew Wiktor , Wpływ światowego kryzysu na gospodarkę i politykę Chin. Czy można mówić o kryzysie w Chinach?	364
Marta Winiewicz-Bosy , Wpływ kryzysu na wyścigi konne na świecie.....	377
Eugeniusz Wojciechowski, Aldona Podgórnjak-Krzykacz , Jakość rządzenia w warunkach kryzysu	390
Marek Wróblewski , Aktywność pożyczkowa MFW wobec globalnego kryzysu finansowego.....	401
Waldemar Zadworny , Ocena efektywności systemu zarządzania środowiskowego według normy ISO 14001 w przedsiębiorstwach województwa lubelskiego.....	413
Dominika Zenka-Podlaszewska , Rola zarządzania ryzykiem oraz przejrzystości w łańcuchach dostaw w złożonych warunkach gospodarowania.....	425

Wojciech Zysk , Międzynarodowe obroty usługowe w latach 2004-2011	435
Katarzyna Żukrowska , Czynniki integrujące i dezintegrujące rynki regionalne i globalne podczas dekonjunktury na przykładzie kryzysu 2008+ ...	446
Anna Żyła , Charakterystyka azjatyckiego modelu rozwoju gospodarczego w świetle teorii oraz doświadczeń krajów zaliczanych do pierwszej i drugiej generacji „azjatyckich tygrysów”	459

Summaries

Magdalena Nawrot, Marta Ostrowska, Nikolett Siklosi , Impact of integration within the euro zone on the international competitiveness of the national economy in the context of the crisis	20
Michał Nowicki , Competitiveness of the European Union in the context of euro zone debt crisis	31
Alina Nychyk , The problem of the European Union enlargement on the example of Ukraine.....	40
Anna Odrobina , Technology alliance in international R&D cooperation.....	51
Paweł Pasierbiak , Economic effects of the European Union-South Korea free trade agreement.....	62
Sławomir Pastuszka , Impact of the economic crisis on the development of the new Member States of the European Union	74
Karolina Pawlak, Katarzyna Kita , State and growth prospects of foreign trade in agri-food products of the European Union and NAFTA	86
Bożena Pera , International trade of the European Union in high technology products during the economic downturn (2007-2012)	98
Agnieszka Piasecka-Głuszak , The benefits of implementing lean management in Polish enterprises in the era of crisis – survey results.....	111
Waldemar Pierzchlewski , Management conceptions as a form of a fight with a crisis in an enterprise	117
Eugeniusz M. Pluciński , The idea of “multi speed” of European integration: myth or necessity? Selected aspects in the context of the management of crisis within eurozone	130
Katarzyna Puchalska , Innovativeness of a region vs. expenditures on innovative activities of entities with foreign capital.....	140
Łukasz Puślecki , Strategic technology alliances in the biopharmaceutical industry – open innovation alliances	149
Zdzisław W. Puślecki , About the volatility of food prices in the modern global market	161
Magdalena Rudnicka , Global trends in services trade.....	171
Piotr Rybicki , Integration of local economic markets in relation to economic cluster institution	180

Jan Rymarczyk , Internationalization and globalization of stock exchanges ..	200
Jerzy Rymarczyk , Anti-crisis measures of the European Central Bank	210
Paweł Sekuła , An analysis of the determinants of foreign direct investment in Europe.....	220
Anna Skoczylas , International determinants of innovation in Poland.....	228
Joanna Skrzypczyńska , The reasons for the lack of compromise in the negotiations in the WTO Development Round	236
Przemysław Skulski , The use of advertisement on the international arms market	250
Tadeusz Sporek , The importance of India and China in the global economy.	259
Ewelina Stachurska-Rak , The economic crisis in Argentina – legacy of Peronism.....	268
Michał Staszaków , Science and technology parks – support for innovative business.....	277
Beata Stępień , Customer Value Management in Polish and international enterprises – the theory and empiric analysis outcome	288
Agnieszka Szańca , The role of international human resource management in multicultural projects	298
Barbara Szymoniuk , Integrational processes of enterprises in clusters in the conditions of economic downturn	307
Alina Szypulewska-Porczyńska , Posting of workers in the European Union: rules and empirical analysis.....	318
Paweł Śliwiński , Structure of financial account in the balance of payments and foreign exchange market disorders in Poland in the period from 2000 to 2012	328
Bogdan Ślusarz, Aleksandra Mitela-Grzybek , European Union regional policy and its impact on the sustainable development of the Lubuskie region	339
Jowita Świerczyńska, Klemens Budzowski , Authorised economic operator in the European Union	350
Maciej Walkowski , Polish dilemmas regarding a potential participation in the European banking union.....	363
Zbigniew Wiktor , The influence of the world crisis on the economy and policy of China. Is there a crisis in China?	376
Marta Wincewicz-Bosy , Impact of the crisis on horse racing in the world	389
Eugeniusz Wojciechowski, Aldona Podgórnaiak-Krzykacz , The quality of governance in the conditions of the crisis.....	400
Marek Wróblewski , International Monetary Fund's lending activity towards the global financial crisis	412
Waldemar Zadworny , Assessment of effectiveness of Environmental Management System in accordance with ISO 14001 in enterprises of the Lublin Voivodeship.....	424

Dominika Zenka-Podlaszewska , The role of risk management and visibility in supply chains under complex economic conditions	434
Wojciech Zysk , International trade in services in the years 2004-2011	445
Katarzyna Żukrowska , Integrating and disintegrating factors of regional and global markets during the downturn of economy on the example of 2008+ crisis.....	458
Anna Żyła , Characteristics of the Asian model of economic development in the light of international relations theories and the economic experience of East Asian tigers	470

Tadeusz Sporek

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

ZNACZENIE INDII I CHIN W GLOBALNEJ GOSPODARCE

Streszczenie: Głównym celem artykułu jest przedstawienie najszybciej rozwijających się rynków w grupie BRICS – Indii i Chin, w gospodarce globalnej. We wstępie szczegółowo omówiono istotę globalizacji i internacjonalizacji, w których główną rolę odgrywa WTO. Wskazano również na Indie i Chiny, będące aktywnymi uczestnikami internacjonalizacji, a także globalizacji. Celem artykułu jest omówienie stosunków gospodarczych między partnerami z Chin i Indii, z uwzględnieniem nowych członków grupy BRICS.

Słowa kluczowe: globalizacja, Chiny, Indie, transformacja, liberalizacja.

1. Czym jest globalizacja?

Proces globalizacji jako pojęcie jest terminem stosunkowo nowym. Pojawiło się ono w słowniku Webstera w 1961 r.¹, a w powszechnym użyciu znalazło się dopiero w połowie lat osiemdziesiątych XX wieku. Pojęcie to określa głębokie przeobrażenia w gospodarce światowej, będące wynikiem liberalizacji stosunków gospodarczych, zmniejszenia roli państw w gospodarce, internacjonalizacji kapitału, rewolucji informatycznej i wzrostu znaczenia międzynarodowych korporacji. Martin Wolf, znany publicysta „Financial Times”, napisał: „Globalizacja jest jak podróż. Ale jest to podróż do nieosiągalnego miejsca przeznaczenia: zglobalizowanego świata. Zglobalizowaną gospodarkę zdefiniować można jako taką, w której ani odległość, ani narodowe granice nie krępują transakcji gospodarczych. To byłby świat, w którym koszty transportu byłyby równe zeru, a bariery stworzone przez zróżnicowane jurysdykcje znikłyby”².

Wielu autorów zajmujących się zjawiskiem globalizacji twierdzi, iż proces ten rozpoczął się już w XIX wieku, a dzisiejsza globalizacja to kontynuacja tamtych procesów otwierania się gospodarek światowych. Inni natomiast podkreślają, że

---

¹ Webster's Third New International Dictionary of the English Language, Unabridged, Merriam-Webster, Encyclopedia Britannica, London 1961.

² M. Wolf, *Will the Nation-states Survive Globalization?*, „Foreign Affairs” 2001, no. 1 (80), s. 178.

obecny etap globalizacji zaczął się dopiero wraz z upadkiem systemu socjalistycznego, stąd o początku ery globalizacji można mówić około roku 1980, co przypada właśnie na czas, kiedy Chińska Republika Ludowa przyjęła politykę „otwartych drzwi”. To ostatnie podejście uznano za najbardziej właściwe, ponieważ dopiero w latach osiemdziesiątych XX wieku dał się dość wyraźnie zauważyć spadek amerykańskiej dominacji gospodarczej oraz wzrost znaczenia Japonii i Europy.

U podstaw globalizacji ekonomicznej leżą dwie kwestie, mianowicie postęp techniczny, prowadzący do spadku kosztów komunikowania się i transportu, oraz liberalizacja przepływów towarów, usług, kapitału i pracy³.

Podstawowymi cechami globalizacji są⁴:

- gwałtowne kurczenie się świata (tzw. globalna wioska),
- powstanie globalnego rynku finansowego,
- gwałtowny wzrost przepływów zagranicznych inwestycji bezpośrednich,
- zdominowanie gospodarki globalnej przez korporacje transnarodowe,
- większe rozproszenie geograficzne poszczególnych etapów w procesie wytwarzania,
- zinstytucjonalizowanie wielu sfer życia, w tym działalności gospodarczej.

Do jakościowych cech globalizacji należy zaliczyć⁵:

- kompleksowość,
- intensyfikację świadomości o świecie jako całości i związaną z tym odpowiedzialność,
- redefinicję znaczenia państwa,
- powstanie globalnej gospodarki opartej na wiedzy,
- wykształcenie się czwartego – informacyjnego, sektora gospodarki.

Do niedawna stopień globalizacji gospodarki w poszczególnych latach mierzono przy wykorzystaniu jedynie prostych wskaźników zastępczych, takich jak obroty handlowe, migracja lub bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Obecnie jednak wybór wskaźników istotnie się poszerzył, stąd mierniki globalizacji dzielimy na dwie grupy – pierwszą o charakterze ekonomicznym oraz drugą, szacującą rozwój społeczny.

Globalizacja przyniosła gospodarce światowej wiele korzyści. Kraje rozwijające się, które włączyły się w ten proces i bardziej zintegrowały się z gospodarką światową w dwóch ostatnich dekadach XX wieku, osiągnęły wyższy wzrost dochodów, podwyższyła się w nich średnia długość życia oraz poprawił się dostęp do edukacji. Wśród krajów tych są między innymi: Argentyna, Brazylia, Chiny, Filipiny, Indie, Malezja, Meksyk i Tajlandia.

---

³ T. Sporek, *Wpływ kryzysu finansowego na globalizację gospodarki światowej. Diagnoza i konsekwencje dla Polski*, Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice 2010, s. 54-55.

⁴ R. Orłowska, K. Żoładkiewicz, *Globalizacja i regionalizacja w gospodarce światowej*, PWE, Warszawa 2012, s. 25.

⁵ D. Dziuba, *Sektor informacyjny w nowej gospodarce*, Warszawa 2000, s. 262-275.

2. Wpływ globalizacji na gospodarkę Chin

Chiny obecnie należą do najszybciej rozwijających się krajów świata, a wśród krajów rozwijających się konkurują zwłaszcza z Indiami. Od początku lat osiemdziesiątych XX wieku realizują one długookresową politykę reform ekonomicznych oraz otwarcia na gospodarkę światową. Znaczącym wydarzeniem było przystąpienie Chin do WTO w 2002 r. Rozwój Chin jest określany „chińskim paradoksem”, ponieważ osiągnęły wysoki wzrost gospodarczy przy anormalnej reformie systemów instytucjonalnych. Droga rozwoju Chin opierała się bowiem na reformach ekonomicznych i transformacji w kierunku gospodarki rynkowej bez demokratyzacji, z częściową liberalizacją i hamowaną do momentu zainicjowania reform prywatyzacją.

Model rozwoju, mimo iż eksperymentalny, okazał się wbrew przewidywaniom bardzo skuteczny. W latach osiemdziesiątych XX wieku wskaźnik przemysłu w tym kraju zwiększył się o 11,1%, a w latach dziewięćdziesiątych o 13,7%, podczas gdy w innych krajach słabo rozwiniętych odpowiednio o 5,5% i 2,7%. Ekonomisci uważają, że wzrost gospodarczy Chin spowodowały dwa główne czynniki, mianowicie duża skala inwestycji kapitałowych i finansowanych przez oszczędności wewnętrzne i bezpośrednie inwestycje zagraniczne oraz szybki wzrost produktywności wynikający z restrukturyzacji własności państwowej i stopniowego wzrostu prywatnej przedsiębiorczości. Natomiast na poziom industrializacji gospodarki chińskiej miały wpływ trzy czynniki⁶:

- Chiny wykazywały specyficzne cechy w zakresie industrializacji,
- urbanizacja w Chinach postępowała z dużym opóźnieniem,
- struktura przemysłu w tym kraju nie jest idealna, z przewagą branż o niskiej technologii.

Chiny osiągnęły w latach 1979-2004 trwały wzrost gospodarczy przede wszystkim dzięki stworzonym warunkom do inwestowania, czemu sprzyjała tania siła robocza, a także ściśle powiązanie waluty chińskiej z dolarem. Zainicjowanie reform ekonomicznych poskutkowało przyśpieszeniem tempa rozwoju gospodarczego. Najszybszy wzrost PKB Chin osiągały w latach 1992-1995, z czego najwyższy, w roku 2002, zwiększył się o 14,2%. Wzrasta również udział Chin w gospodarce światowej. W 2004 r. udział tego kraju w tworzeniu światowego PKB wyniósł 13%.

Również wymiana handlowa w Chinach wzrastała od dwóch dekad dzięki zachodzącym zmianom i reformom prowadzącym do otwarcia się na gospodarkę światową. Silna ekspansja handlu zagranicznego i rosnący popyt wewnętrzny stały się podstawowym źródłem wzrostu gospodarczego. Wysoki i nadal rosnący światowy popyt na chińskie towary stał się czynnikiem, który przyśpieszył transformację Chin z kraju rolniczego w uprzemysłowiony⁷. Wzrost eksportu był wyższy niż wzrost

⁶ K. Starzyk, *Zagraniczna polityka ekonomiczna w procesie rynkowej transformacji gospodarki. Przypadek Chin*, Placet, Warszawa 2009, s. 68-86.

⁷ *Gospodarka Chin i jej wpływ na konkurencję światową*, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, s. 24

Tabela 1. Udział Chin w tworzeniu światowego PKB według PPP na tle innych krajów lub regionów (w %)

Kraj/region	Rok	
	1975	2004
G-8	50	44
USA	22	21
Chiny	5	13
Indie	3	6
Ameryka Łacińska	7	6
Afryka	3	3

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Udział Chin w dochodzie światowym (w %) – prognozy

Lata	2002	2010	2020
CHINY	12,7	21,1	40,1

Źródło: opracowanie własne.

PKB. Po dwudziestu pięciu latach od konwergencji chińskiej gospodarki z międzynarodowym systemem gospodarczym udział handlu zagranicznego w PKB osiągnął poziom prawie 70%, w tym sam eksport 36%. To wszystko doprowadziło do powiększenia się roli Chin w handlu międzynarodowym. W roku 2003 Chiny stały się trzecim, pod względem wartości, importerem na świecie, a rok później trzecim eksporterem. Rosnący udział Chin w światowym imporcie wskazuje na to, że koniunktura w tym kraju ma coraz większy wpływ na gospodarkę światową.

Najważniejsza zmiana w światowym eksporcie w pierwszej dekadzie XXI wieku dotyczy właśnie Chin, które w 2009 r. zajęły pozycję Niemiec, jako nowy lider światowego eksportu towarów, a w 2010 r. umocniły swoją pozycję, przekraczając wartość eksportu w wysokości 1,5 bln USD. Wszystko wskazuje, że Chiny pozostaną liderem światowego eksportu, a ich pozycja ulega nawet umocnieniu względem USA i Niemiec⁸. W 2010 r. wysokość amerykańskiego eksportu kształtowała się na poziomie 1,272 bln USD, wyprzedzając eksport Niemiec, których wynosił 1,268 bln USD⁹. W roku 2011 pierwsza dziesiątka głównych eksporterów współczesnego świata przedstawiała się jak w tabeli 3.

Zwiększaniu się wartości chińskiego eksportu towarzyszyły duże zmiany w jego strukturze, toteż z ważnego eksportera wielu surowców Chiny zmieniły się w dużego importera. Wielką rolę w strukturze eksportu Chin odgrywiają wyroby praco-

⁸ T. Sporek, *Analiza stosunków handlowych pomiędzy Chińską Republiką Ludową a Unią Europejską*, „Studia Ekonomiczne”, Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze – Integracja regionalna w Europie i na świecie, nr 123, red. T. Sporek, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice 2012, s. 21-36.

⁹ World Trade Report 2001-2011.

Tabela 3. Najwięksi eksporterzy na świecie

Państwo	Wartość eksportu (w mld USD) w 2011 r.
Chiny	1898
USA	1480
Niemcy	1472
Japonia	823
Holandia	661
Francja	596
Korea Płd.	555
Włochy	523
Rosja	522
Belgia	477

Źródło: „Gazeta Wyborcza” z 8.03.2013 r.

chlonne, kraj ten wykorzystuje bowiem swoją przewagę komparatywną, jaką stanowią ogromne zasoby taniej siły roboczej i w efekcie znacznie niższe koszty pracy. Takich warunków, które niestety nie zawsze wiążą się z poszanowaniem praw człowieka, nie jest w stanie, może oprócz Indii, zaoferować żaden kraj. Chodzi tutaj głównie o przemysł lekki – włókienniczy. Nie trzeba chyba nikomu uświadamiać, że znaczna część odzieży, którą nosimy, jest „made in China”. Źródłem znaczącego wzrostu eksportu odzieży w latach dziewięćdziesiątych stała się również delokalizacja produkcji z innych krajów, w tym głównie z Europy. Od połowy lat dziewięćdziesiątych coraz większe znaczenie w dynamice eksportu miały maszyny i urządzenia, które w 2004 r. stały się najważniejszą grupą towarową w chińskim eksporcie. W imporcie przeważały maszyny i sprzęt transportowy, choć stopniowo zwiększał się udział nowych technologii. Obecnie około 1/3 wartości chińskiego importu stanowią wyroby high-tech. Duża część chińskiego importu ma charakter zaopatrzeniowy, co wynika z rosnącego znaczenia przywozu części i półproduktów do wyrobów wytwarzanych w Chinach, a także zwiększającego się w tym kraju popytu na surowce. To wszystko przejawia się wysoką dynamiką przywozu paliw i surowców, a także rosnącym importem stali dla przemysłu.

2.1. Indie w warunkach globalizacji

Drugim najczęściej wymienianym wraz z Chińską Republiką Ludową jako najdynamiczniej rozwijające się państwo na świecie są Indie. Współczesne Indie należą do grona państw charakteryzujących się coraz silniejszą pozycją na arenie międzynarodowej w skali zarówno regionalnej, jak i globalnej¹⁰. Uwzględnia się przy tym nie tylko ich wzrastający potencjał gospodarczy, ale także wzrost znaczenia politycznego oraz potencjał militarny. Atrybutami stanowiącymi o mocarstwowości Indii są:

¹⁰ D. Das, *Indie. Od Curzona do Nehru i później*, Warszawa 2009, s. 431-432.

potencjał demograficzny, gospodarka, potencjał militarny oraz pozycja w najważniejszych organizacjach międzynarodowych. Należy zatem szczegółowo omówić każdy z nich, aby odzwierciedlić w pełni wielkość tego kraju.

Nie ulega wątpliwości, iż wysoka liczba ludności nie przesądza jeszcze o mocarstwowości państwa, jednakże ma istotny wpływ na potencjał gospodarczy (siła robocza) oraz militarny państwa (liczebność sił zbrojnych). Indie są drugim na świecie krajem pod względem liczby ludności, o stosunkowo wysokim przyroście naturalnym, co odróżnia je od Chin, gdzie przyrost ten jest ograniczany i planowany.

Gospodarka Indii nie była jednak tak daleko rozwinięta, w 2008 r. wskaźnik nominalnego PKB wynosił zaledwie 1060 USD. Jednakże wyraźny wzrost gospodarczy w pierwszej dekadzie XXI wieku, wynoszący średnio 7,5% rocznie, pozwala liczyć, iż Indie mogą podwoić wartość wskaźnika w ciągu dziesięciu lat. Indie w porównaniu z Chinami stosunkowo późno otworzyły swój rynek na napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, jednakże pojawiają się opinie, że „w walce dwóch gigantów o lokalizację nowych zakładów Indie zaczynają wyprzedzać Chiny. Według szacunków nowe projekty produkcyjne pozwolą utworzyć tam około 300 tysięcy miejsc pracy, czyli dwa razy więcej niż w Chinach”¹¹. Pod tym względem Indie już teraz wyprzedzają pozostałe państwa regionu, takie jak Pakistan czy Bangladesz, w których odnotowywany jest bardzo niski napływ inwestycji zagranicznych. Niewiadomą pozostaje jednak skala wpływu na gospodarkę Indii światowego kryzysu finansowego, który w znacznym stopniu może przyczynić się do spowolnienia rozwoju tego państwa. Należy również zaznaczyć, że Indie są państwem członkowskim Organizacji Narodów Zjednoczonych, ale ich obecna pozycja w niej nie odpowiada aspiracjom władz, dlatego też coraz częściej wspomina się o możliwości otrzymania stałego miejsca w Radzie ONZ.

Niestety, kraj ten jest praktycznie nieobecny w liczących się azjatyckich organizacjach regionalnych, takich jak Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej. Państwa ASEAN chcą zbliżyć się gospodarczo do Chin, ale brakuje podobnych działań w stosunku do Indii. Indie nie należą również do Organizacji Współpracy Gospodarczej, ale za to są państwem członkowskim Południowoazjatyckiego Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej (SAARC), którego najciekawszą inicjatywą było utworzenie Południowoazjatyckiej Strefy Wolnego Handlu (SAFTA) do 2016 r. Pomimo braku formalnych związków Indii z wymienionymi organizacjami, ich wpływy polityczne w tej części świata są niepodważalne¹².

Obecnie Indie należą do najdynamiczniej rozwijających się gospodarek na świecie. Składają się na to czynniki, takie jak roczny wzrost PKB wynoszący 8-9%, rosnące rezerwy walutowe, wschodzący rynek kapitałowy oraz postępujący napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Początkiem tego sukcesu jest proces libe-

¹¹ A. Wancio, *Atrakcyjność inwestycyjna Indii i Chin*, [w:] *Chiny-Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, red. K. Kłosiński, Lublin 2008, s. 98.

¹² P. Osiewicz, *Indie jako mocarstwo*, [w:] *Indie w XXI wieku. Wybrane problemy*, red. A. Potyrała, M. Skobrtal, Wyd. WNPID UAM, Poznań 2009, s. 196-197.

ralizacji, który został zapoczątkowany w 1991 r., w czasie trwania rundy urugwajskiej GATT (Układ ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu). Zmiana kursu polityki Indii z silnie skoncentrowanego na sytuacji wewnętrznej na kierunek międzynarodowy przyspieszyła reformy wewnętrzne. Indie aktywnie zaangażowały się w wielostronny proces liberalizacji handlu (w ramach WTO) oraz dwustronne i regionalne preferencyjne porozumienia handlowe. Międzynarodowa integracja gospodarki Indii i gotowość do wielostronnych rokowań na temat liberalizacji handlu są potwierdzeniem kierunku dalszych reform i procesu otwierania się gospodarki tego kraju. Wymienione wyżej działania mają wpływać na pokonywanie opóźnień rozwojowych poprzez wzrost gospodarczy, rozwój społeczny i pełniejsze włączanie się Indii do nurtu gospodarki światowej.

Na szczycie krajów BRICS (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny, RPA) 26-27 marca 2013 w Durbanie (RPA) Rosja przedstawiła raport przygotowany przez Narodowy Komitet ds. Badań BRICS.

Jego autorzy proponują, by wzmocnienie roli krajów BRICS na świecie poprzedziło rozwiązanie wewnętrznych sprzeczności między poszczególnymi wielkimi gospodarkami. Rosjanie proponują sformalizowanie organizacji poprzez m.in. stworzenie stałego sekretariatu, banku rozwoju z kapitałem założycielskim 50 mld USD oraz banku rozliczeń międzynarodowych i specjalnego funduszu antykrzysowego (z zasobami 240 mld USD). Rosjanie są też za przyjęciem do grona jednego dużego i szybko rozwijającego się kraju muzułmańskiego – Indonezji lub Turcji¹³.

Literatura

- Das D., *Indie. Od Curzona do Nehru i później*, Warszawa 2009.
- Dziuba D., *Sektor informacyjny w nowej gospodarce*, Warszawa 2000.
- Gospodarka Chin i jej wpływ na konkurencję światową*, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa 2005.
- Orłowska R., Żoładkiewicz K., *Globalizacja i regionalizacja w gospodarce światowej*, PWE, Warszawa 2012.
- Osiewicz P., *Indie jako mocarstwo*, [w:] *Indie w XXI wieku. Wybrane problemy*, red. A. Potyrała, M. Skobrtal, Wyd. WNPID UAM, Poznań 2009.
- „Rzeczpospolita” z 12.03.2013 r.
- Sporek T., *Analiza stosunków handlowych pomiędzy Chińską Republiką Ludową a Unią Europejską*, „Studia Ekonomiczne”, Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze – Integracja regionalna w Europie i na świecie, nr 123, red. T. Sporek, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice 2012.
- Sporek T., *Wpływ kryzysu finansowego na globalizację gospodarki światowej. Diagnoza i konsekwencje dla Polski*, Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice 2010.
- Starzyk K., *Zagraniczna polityka ekonomiczna w procesie rynkowej transformacji gospodarki. Przypadek Chin*, Placet, Warszawa 2009.
- Wancio A., *Atrakcyjność inwestycyjna Indii i Chin*, [w:] *Chiny-Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, red. K. Kłosiński, Lublin 2008.

¹³ „Rzeczpospolita” z dnia 12.03.2013 r.

Webster's Third New International Dictionary of the English Language, Unabridged, Merriam-Webster, Encyclopedia Britannica, London 1961.

Wolf M., *Will the Nation-states Survive Globalization?*, "Foreign Affairs" 2001, no. 1 (80).

THE IMPORTANCE OF INDIA AND CHINA IN THE GLOBAL ECONOMY

Summary: The main purpose of this article is to show the fastest growing emerging markets in the BRICS group – India and China in the global economy. The introduction concisely presents the essence of globalization and internalization, in which the main role is played by WTO. The article provides an analysis of India and China being active participants of internationalization and globalization. The paper aims at analyzing the development of economic relations between China and India. The new members of BRICS group are also presented.

Keywords: globalization, China, India, transformation, liberalization.